

בעיית חיל-הרגלים בהגנה

סא"ל מ. ניר

מרבית כלי-הנשק של חיל-הרגלים מאפשרים הנחתת אש יעילה ומדויקת למטרות בטוחים עד 300 מ' בלבד. גם כלי הנשק האוטומטיים (מקלע קל, מקלע פלוגתי, מקלע כבד) וכן התותח-הנ"ט הגרור, שטוח פעולתם הוא לכאורה גדול יותר, מופעלים על-פירוב (כשהם מופעלים בצורה נכונה) באש אגפית או אלכסונית: במצב זה, טוח פעולתם הממשי לפני מוצבינו אינו עולה בהרבה על 300 מטר. אם-כן, ברור, שכלי-הנשק המופעלים על-ידי הרוב המכריע של החיילים במערך-ההגנה באים לידי ביטוי בקרב רק במאות המטרים האחרונים לפני המוצבים.

כאשר מדובר בנקודות-התורפה של מערכי-ההגנה, יש לזכור, שקשה מאוד להסוות את המערכים בשלמותם. ככל שמערך-ההגנה הוא נרחב ומשוכלל יותר, כן יקשה להסתירו מעיני-אויב.

מערכי-ההגנה, המוקמים בשיטה המקובלת כיום, גלויים לתצפית-הקרקע של האויב ולאשו המכוונת. אם יש להם סיכוי עמידה כלשהו נוכח עוצמת האש של התוקף הפוטנציאלי, אזי תלוי סיכוי זה, לשבט ולחסד, במידת ההתחפרות וההתבצרות שהושקעה בהם. יש לזכור, שרבים המקרים בהם אין חיל-הרגלים מסוגל להתבצר כראוי. להלן כמה מן הדוגמאות השכיחות ביותר:

● על הכוחות, אשר ביצעו חדירה ו/או כיבוש של מערכי-

כללי

אמצעי-האש המודרניים, כפי שהופעלו במלחמת-העולם השנייה ובמלחמת קוריאה ופותחו פיתוח נוסף מאז ועד היום, מעמידים בעינת קשות בפני חיל-הרגלים הנמצא בהגנה.

אמצעי-ההתגוננות של חיל-הרגלים מוגבלים כיום מפאת מגבלות הטוח של נשק החי"ר, קשני התחפרות ובעיות הסוואה מצד אחד, ומצד אחר — מפאת העוצמה, הדיוק והטוח ההולכים וגדלים של האש המכונה ואש החיפוי, אשר עלולה להיות מונחת על מערכי-ההגנה אף במלחמה קונבנציונלית. נראה, ששיטות ההגנה המקובלות אינן עונות במידה מספקת לבעיה זו, ומן הראוי לחפש שיטות חדשות, שיקנו לחיל-הרגלים סיכוי מחודש לעמוד בקרב-ההגנה ויאפשרו לו להפוך שוב צורת-קרב זו ל"צורת הקרב החזקה", השומרת על כוחו של המגן ומכלה את כוחות-התוקף.

נוגבלות הרגלים בהגנה

מגבלותיו של חיל-הרגלים בהגנה, ובכלל זה גם מגבלותיו של חיל-הרגלים המשוריין, בולטות בעיקר בשלושה תחומים: הנשק, הסוואה וההתחפרות.

אויב, להיות מוכנים לבלום התקפות נגד מידות של האויב, בלי שיהיה להם די זמן להתחפרות.

- במצב דומה ימצאו על-פירוב כוחות מוצנחים או מונחתיים מן האויר, שהורדו בשטחים חיוניים בעומק.
- התחפרות בשטחים סלעיים — הן בהרים והן במדבר — היא קשה וממושכת ומחייבת שימוש באמצעים הנדסיים רבים. בתנאי שטח אלה אין כל ודאות, שהתוקף ישתהה עד להשלמת ההתבצרות על-ידי המגן.

● רק במערכים שהוכנו זמן רב מראש ניתן להקים גם את כיסוי-הראש המתאים לעמדות-הירי לשם הגנה בפני רסק-אויר; בלי כיסוי-ראש כזה יסבול המגן אבידות רבות. ברור, שעם גידולו של אחוז השריון ועם גבור הניידות בצבאות המודרניים, נעשים מקרים אלה שכיחים יותר ויותר, וחיל-הרגלים ייאלץ לבלום התקפות גם כשהוא איננו מחופר ומבוצר במידה הרצויה.

האש בהתקפה

במלחמת-העולם השניה ובמלחמת קוריאה הוכחה פגיעותם הרבה של מערכי-ההגנה, הוכחה שאמצעי-האש המודרניים — ובמיוחד אלה המופעלים בכינון ישיר — מסוגלים להרוס את כל סוגי העמדות והביצורים (בתנאי שאלה גלויים לתצפית ולאש המבוקרת של התוקף). לשם הדגמה, נזכיר בקצרה את האש-המכונה, שהופעלה על-ידי הצבא האדום בחזית מזרח-אירופה, במלחמת-העולם השניה. לכל התקפה רוסית בקנה-מידה גדול קדמה הכנה ארטילרית רבת-עוצמה (חלקה בכי-נון ישיר), משולבת באש של טנקים כבדים, טנקי-תובת, טנקים בינוניים וכו'. לפני ההכנה ו/או במהלכה, היו מבוצעות התקפות גישוש, על-פירוב על-ידי כוחות שריון, שמטרתן הייתה לגלות את העמדות המוסוות ולמנוע מהמגן תפיסת מחסה במקלטים בשעת ההכנה הארטילרית.

באשר לתוצאותיה של האש-המכונה הסובייטית, אסתפק בדוג-מה אחת מתוך הספרות הצבאית הגרמנית:

„קיץ 1943 בחזית המזרח. הגנה בגדה המערבית של הדניפר התיכון.

מערכי-ההגנה הגרמני מבוסס על מערכים מחופרים היטב במדרונות קדמיים ונשען על מכשול-מים שרוחבו קילומטר וחצי, במערך שולבה הגנה נ"ט חזקה ורבת-עוצמה, כשהיא מחופרת היטב, אלא שהתותחים הנ"ט לא הגיעו לכלל פעולה! הם הושמדו, בזה אחר זה, על-ידי האש-המכונה של האויב, עוד לפני תחילת ההסתערות הרוסית. חיל-הרגלים נשאר, לאחר זאת, חסר אונים מול שריוני האויב, שצלחו את הנהר. כך אבד אחד מקווי-ההגנה החזקים ביותר באירופה...”

מאז מלחמת-העולם השניה ועד היום גדלה יעילותם של אמצעי-האש הקונבנציונליים; טוחם היעיל גדל, ודיוק הקליעה של תותחי-הטנקים שופר. לאור זאת נראה, שיכולתה של האש המכונה ואש החיפוי להרוס את עמדות המגן לא פחתה מאז, אלא גדלה. יש להדגיש, שבדרך כלל אין המגן יכול לקוות שיהיה מסוגל לפגוע בצורה יעילה בשריון-אויב הנמצא בעמדות-תובת בבסיס-אש. שריון זה מהווה מטרה קשה במיוחד לפגיעה, ויש להניח שהוא נהנה גם מעליונות-אש.

מכל האמור על מגבלות הרגלים בהגנה ועל אפשרויותיה של האש המבוקרת בהתקפה, מתבקשות המסקנות העיקריות הבאות:

● אם מערכי-ההגנה של חי"ר וחרמ"ש ערוכים בצורה המקובלת והשיגרתית, כשהם חשופים לתצפית הארטילרית של התוקף ולאשו המבוקרת, ובמיוחד לאש שטוחת-מסלול, בטוחים יעילים לאש זו — עלולים הם להיפגע קשות ולסבול אבידות כבדות כבר בשלב של האש-המכונה, בלי שיוכלו לגרום לאויב, נזק דומה. התוצאה עשויה להיות שבמקום שהמגן יתיש את כוחו של התוקף, יתיש זה האחרון את המגן, אפילו בלי להסתער עליו בכלל.

● אף אם נניח, שבמערכים אלה ישולב גם נשק ארוך-טוח (טנקים, תותחים לא-רתע וכן כלים אוטומטיים היורים לח-זית), אין כל הצדקה לחשוף 500—600 חיילים של גדוד-חי"ר, (שאינם נמנים עם מפעילי כלי-הנשק ארוכי-טוח) לפגיעה מטוחים ארוכים בלי יכולת להשיב מצידם באש יעילה; הם יסבלו אבידות ללא כל תכלית, כבר בשלב המוקדם של קרב-ההגנה. תחת זאת, סביר יותר להשאיר בעמדות בעלות שדה-האש הארוך בעיקר אותם כלים, המסוגלים להילחם בטוחים אלה, מבלי לסבך כוחות שאינם יכולים להועיל.

● המסקנה המתבקשת: יש למקם את המערך העיקרי של יחידת חי"ר או חרמ"ש במקום כזה, בו האויב מסוגל לגלותו ולהעסיקו באש יעילה רק כשהוא עצמו נכנס לטוח פעולתם היעיל של מרבית כלי-הנשק של המגן, כלומר — בטוח של כ-300 מטר. במקום זה יוצב עיקר כוח החי"ר.

יש לפצות מערך זה על שדה האש והתצפית המוגבל על-ידי קו קדמי, שתפקידו יהיה להילחם בטוחים הארוכים ולשמש „עיניים” לקו העיקרי. בקו זה יוצבו כוחות רובאים קטנים ככל האפשר, המצוידים בעיקר בנשק אוטומטי ארוך-טוח ובנשק נ"ט. תפקידו של קו קדמי זה יהיה להילחם ולא רק להשהות.

● לכלי-הנשק ארוכי-טוח, ובעיקר לטנקים ולחול"רים, יתוכננו עמדות לא רק בקו הקדמי, אלא בעיקר בקו העיקרי.

השיטה הנוצעת

כאמור — המרכיבים העיקריים של השיטה הנוצעת הם: קו עיקרי — בעל שדה-אש מוגבל ברובו, החסוי מתצפית קרקע.

קו קדמי — הלוחם בטוחים ארוכים והנמצא (בהכרח) במקום גלוי יותר לתצפית.

שאר האלמנטים המשתתפים בהגנה, כמו גייסות מחפים, מוצבי-חוץ וכו', יופעלו בצורה המקובלת, ואין צורך לפרטם כאן.

הקו הקדמי יוקם על פרטי-נוף השולטים בכיוון החזית (למעשה על פרטי-נוף, בהם נהוג למקם כיום מערך עיקרי של חי"ר). המערך יהיה מורכב מרשת מוצבים כיתתיים, הכוללים 1—2 מקלעים פלוגתיים או מקלעים כבדים בכל מוצב; ברשת זו ישולבו מערכים-נגד-חידרה של טנקים, תול"רים וטילים נ"ט, ויוצבו תצפיות הארטילרית והמרגמות. משימותיו של הקו הקדמי יהיו:

כאמור, ימוקם רובו של הקו העיקרי בשטח חסוי מתצפית ובעל שדה-אש מוגבל יחסית. לשם יצירת עומק והשגת סיוע הדדי, ימוקם שאר הקו העיקרי על פרטי-נוף בעלי שדה אש ארוך הנמצאים בעורף; כאן יהיו, בדרך כלל, העמדות העיקריות של הטנקים, מהן ניתן בדרך-כלל לסייע באש מעל הראש.

הקושי העיקרי בתכנון מערכים מסוג זה הוא יישום העקרונות המוצעים בתנאי-הקרקע השונים. להלן מוצעים כמה מן הפתרונות האפשריים להקמת מערכים מסוג זה בסוגי-השטח השכיחים ביותר:

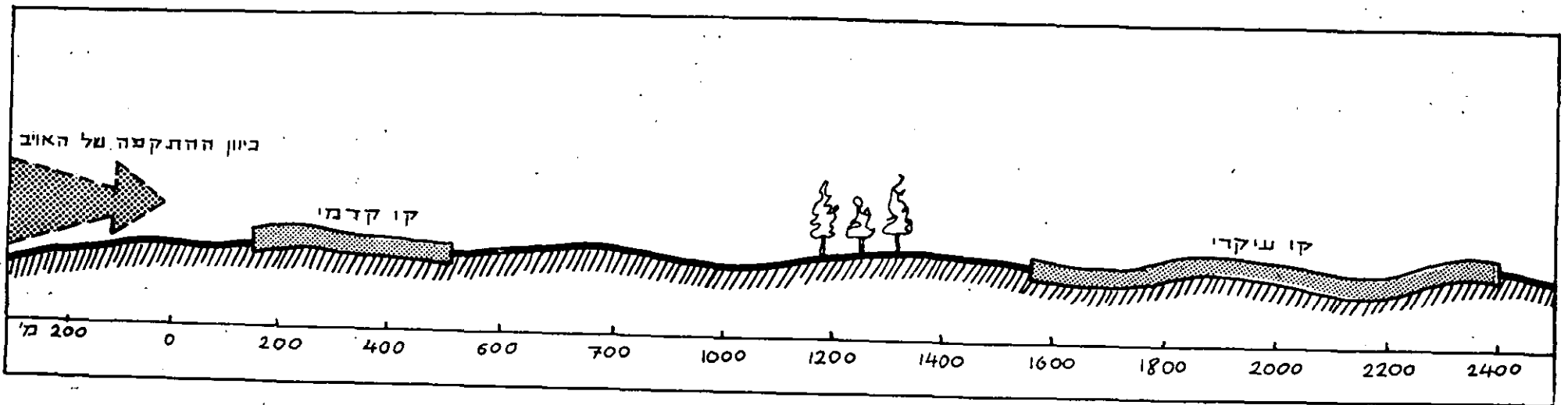
1. מערך מאחורי מסתור — בשטח מישורי;
2. מערך במדרון אחורי — בשטח גלי או גבעי-נמוך;
3. מערך במדרון נגדי — בשטח גבעי;
4. מערך על פסגה קמורה — בשטח הררי.

מערך מאחורי מסתור

במקרה זה ימוקם הקו הקדמי לפני המסתור, והקו העיקרי — כ-300 מטר מאחורי המסתור, בצורה הבאה (ציור 1):

- לשמש „עיניים” לקו העיקרי, לארטילריה ולמרגמות.
- לספוג את עיקר האש המכונה של התוקף (תוך שימוש מכסימלי בהסוואה ובהונאה).
- לנהל קרבה-הגנה החל מן הטוחים הארוכים ועד לטוח קצר, תוך הפעלת מלוא הסיוע שבידי הגדוד.
- לסגת אל הקו העיקרי, כאשר אין יותר סיכוי לבצע את המשימה בקו הקדמי.
- בקו העיקרי של גדוד חי"ר יוצבו שאר הכוחות העומדים לרשותו. כאן תימצא גם עתודה להתקפת-נגד, אשר רצוי שתכלול טנקים וחל"מים. משימותיו של הקו העיקרי יהיו:
- לבצע את קרבה-הגנה העיקרי לאחר נפילתו של הקו הקדמי.
- לבצע התקפות-נגד על חלקים של הקו הקדמי או העיקרי, שנבחרו לכך מפאת חיוניותם.

בשטח מישורי ניתן, בדרך-כלל, למצוא מסתור כלשהו מתצ-פית האויב — כמו חורשה, פרדס, שדרה, סוללת-רכבת וכו'.

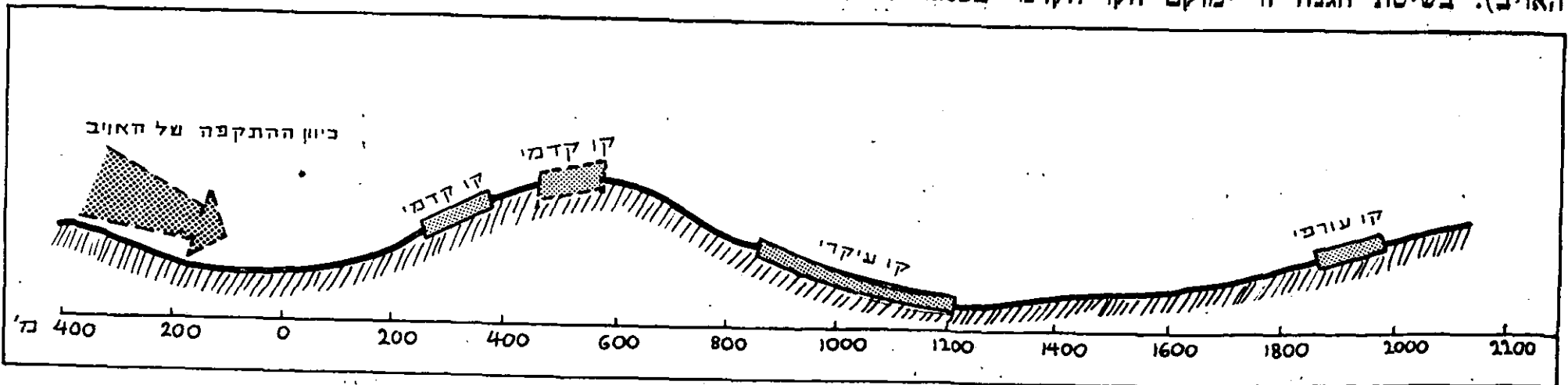

ציור 1.

מערך במדרון אחורי

רונות הקדמיים, והפסגה תהווה, בדרך כלל, יעד להתקפת-נגד מידית. על תואי טופוגראפי בעורף ימוקם קו שני עם נשק מסייע, שיעניק למערך המדרון-האחורי סיוע באגפים ומעל הראש; בקו השני ימוקמו, בדרך כלל, גם טנקים ותול"רים. להלן דוגמה של מערך מסוג זה, בצורת חתך.

הפתרון של מיקום הקו העיקרי (ציור 2) במדרון אחורי עשוי להתאים בעיקר בשטח גלי, או גבעי-נמוך. יש גם מקרים בהם אין כל ברירה, אלא להיערך במדרון האחורי (כאשר אי-אפשר להתבסס במדרון הקדמי בגלל פעולת-האויב). בשיטת הגנה זו ימוקם הקו הקדמי בפסגה ובמד-

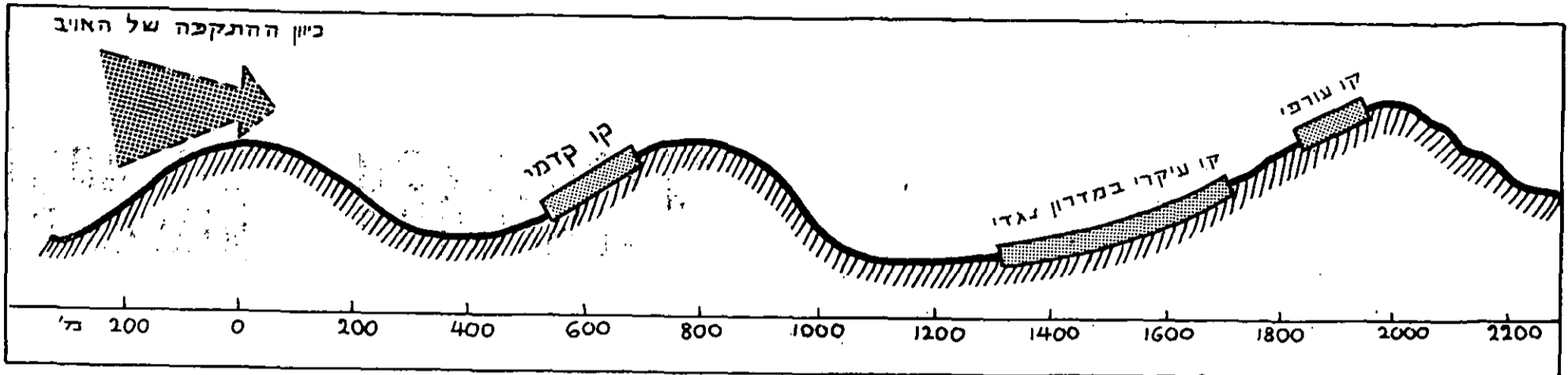

ציור 2.

מערך במדרון נגדי

הקדמי; הקו העיקרי ממוקם בחלקו הנמוך של המדרון על התואי השני מתחת לקורה הצפית של מוצבי האויב. להלן דוגמה (בצורת חתך):

בשטח גבעי, בו הרכסים קרובים זה לזה יחסית, מתאים הפתרון של מיקום הקו העיקרי במדרון הנגדי. בשיטת מיקום זו תפוס התואי הטופוגרפי הראשון על ידי הקו

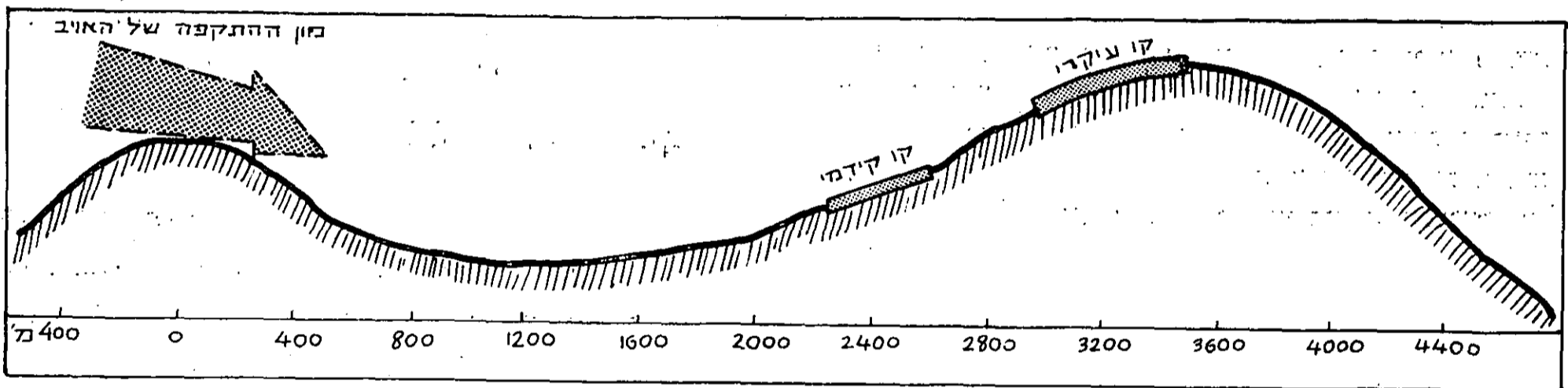

ציר 3

מערך על פסגה קמורה

בכיוון ישיר. קו זה יהיה, כמובן, בעל שדה-ראש קטן. הקו הקדמי, לעומת זאת, ימוקם בשטחים בהם מתחיל המדרון להיעשות קעור, ויהיה, על כן, בעל שדה-ראש ארוך. להלן דוגמה:

בשטח הררי, בו הרכסים מרוחקים מאוד זה מזה והעמקים עמוקים ולעתים גם נרחבים, ניתן למקם את הקו העיקרי בשיאה של פסגה קמורה (במיוחד כשהפסגה נרחבת), במקום המוסתר מתצפית יעילה או לפחות מוגן מפני אש המונחתת

ציר 4

נושנועות השיטה

התקפת-נגד שלאחר חדירה, או בהיערכות חפוזה בקרקע-סלעית. לגבי כוחות מוצנחים, החסרים טנקים והדלים בנשק נ"ט ובסיוע אחר, חשובה שיטה זו במיוחד, אם רוצים להעניק להם סיכוי כלשהו לעמוד בפני התקפת שריון וארטילריה. נראה, שהשיטה המוצעת עשויה להקטין את שיי-עור האבידות של כוחות הנמצאים בהגנה ולהגדיל את סיכויי עמידתם מול התקפה-ירבתי. כן נראה, שהיא נוטה להקטין את יתרונות עוצמת-האש של אויב-פוטנציאלי ולהבליט את חולשותיו. היא מהווה כנראה פתרון יחידי לבעיות של הגנה חפוזה או מידית במלי-חמה ניידת, ואפשרות כלעדית לארגון-הגנה של כוחות מוצנחים בפני אויב המסורתי — שריון האויב.

שיטת-ההגנה המוצעת כאן נראית כמתאימה ביותר לצבא, שעליו לעמוד בפני אויב הנהנה מעדיפות באמצעי הלחימה, ובמיוחד בשריון ובארטילריה. נראה, שהשיטה עשויה להקטין בהרבה את שיעור האבידות הצפוי למגן בשלבים הראשונים של ההתקפה בגלל עדיפות האש של התוקף. היא תאלץ את התוקף להיכנס לקרב בטוחים קרובים עם מגן עיקש, שכוחו לא עורער על ידי האש המכינה. בהיותה דומה למארב בקנה-מידה גדול, עשויה שיטה זו לגרום הפתעה טקטית מסוימת לתוקף ולאפשר יתר יוזמה ותוקפנות לחיל-הרגלים המגן. נראה, שהשיטה המוצעת מקנה גם סיכויי עמידה טובים יותר לכוחות הנאלצים להתגונן מבלי שהספיקו להתחפר כראוי — דבר הקורה לעתים מזומנות בלחימה ניידת, בשעת בלימת